

Organization for Security and
Co-operation in Europe

Членовите 2 и 3 од Европската конвенција за човекови права низ призмата на жртвите на прекршувањата на човековите права

Работилница во Академијата за обука на судии и јавни обвинители
Скопје, 4 декември 2019

[osce.org](https://www.osce.org)

Д. Павловски, национален правен офицер

Содржина/структура на сесијата

- Содржина, значење и место на членовите 2 и 3
- Утврдување на фактите и минимален праг на сериозност
- Права/обврски кои произлегуваат од чл. 2 и 3 (субстантивни и процедурални)
- Однос со други права/членови од Конвенцијата
- Механизми за заштита на правата содржани во чл. 2 и 3 и улогата на жртвите
- Примери со македонски предмети од праксата на Европскиот суд

Содржина, значење и место на чл. 2 и 3

- Основен текст и апсолутност на правата содржани во чл. 2 и 3
- Врв на „хиерархијата“ на човекови права
- Системски, вредносен и историски контекст
- Ограничена дискреција и засилен надзор над државата

Утврдување на факти, минимален праг и применливост на чл. 2 и 3

- Методологија на утврдување на фактичка состојба – анализа на поднесоци, документи, увид, сведоци, други извори
- Сомневање за третман забранет со чл. 2 и 3 – товар на докажување
- Сериозност и утврдување на минималниот праг за применливост
- Опфат на чл. 2 – смрт и смртно-загрозувачки околности и ризици
- Опфат на чл. 3 – градација од понижувачко постапување до измачување

Права/обврски кои произлегуваат од чл. 2 и 3

- Субстантивна (материјална) обврска од чл. 2 и 3
- Позитивна обврска да се спречи/ повреда на правата од чл. 2 и 3
- Спречување на потенцијално прекршување (екстрадиција, трансфер)
- Позитивна обврска за истрага/гонење при сомнеж за прекршување на чл. 2 и 3 (процедурална обврска)
- Критериуми за квалитет на истрагата – службена, ефективна и ефикасна
- Процедуралната обврска како збир на мерки/инструменти/дејствија (различно од конкретен исход)
- Испреплетеност на субстантивната и процедуралната обврска

Права/обврски кои произлегуваат од чл. 2 и 3

- Повреда од самата држава – обврска за независна истрага, претпоставка за одговорност на државата, надоместок

Примери: полициска злоупотреба, притвореници, одржување на јавен ред и мир, безбедносни операции

- Приватно насилство – обврска на државата да предвиди заштитни механизми и санкции

Примери: семејно и родово-базирано насилство, загрозувања на животот и физичкиот интегритет во различни контексти (работна, животна средина, медицинска небрежност, сообраќај)

- Разграничување помеѓу ситуации на небрежно и намерно повредување на правата заштитени со чл. 2 и 3

Однос на чл. 2 и 3 со други права/членови од ЕКЧП

- Судот како „господар на предметот“ и можност за преквалификација – флексибилност за судот и странките
- Член 4 (забрана за ропство и присилна работа) – специфичен облик на забраната од чл. 3
- Член 5 (право на слобода и безбедност) – законитост во начинот на лишувањето од слобода и услови во затворите
- Член 6 (право на правично судење) – користење на искази и докази стекнати со прекршување на правата од чл. 2 и 3
- Член 8 (право на приватен живот) – применливост на чл. 8 кога не е постигнат прагот на сериозност
- Член 13 (право на делотворен правен лек) – поклопување со процедуралните обврски на чл. 2 и 3

Механизми за заштита и отклонување на статусот на жртва

- Кривично-правна заштита – државен прерогатив
- Процедурална обврска за службена, ефикасна и ефективна истрага
- Обврска за кривично гонење
- Обврска за соодветно санкционирање
- Граѓанско-правна заштита – право на компензација на жртвата за повреда на субстантивната/материјална обврска
- Обврска за воспоставување превентивни механизми и поддршка за жртвите
- Обврска за почитување на правата на жртвите и заштита од секундарна виктимизација
- Право на ефективно учество и почитување на интересите на жртвите

Примери од судска пракса на Европскиот суд во предмети против Северна Македонија

- Одлуки за недопуштеност:

Коцески (небрежна смрт на градилиште), Гаврилов (приватно насилство), Деари (полициска злоупотреба)

- Пресуди:

Китановски, Андоновски, Ел-Масри, Аслани, Хајрулаху, Јашар, Селами, Сашо Ѓорѓиев, (полициска злоупотреба, безбедност), Китановска Станојковиќ (неизвршување на казна), Илиевска, Ламбевски (медицински третман), Ѓорѓиев (заштита во затворска установа), Нешкоска

- Комуницирани предмети:

Трендафиловски (полициска злоупотреба), Деловски (ефективна истрага и учество на жртвите)

Organization for Security and
Co-operation in Europe

Благодарам 😊